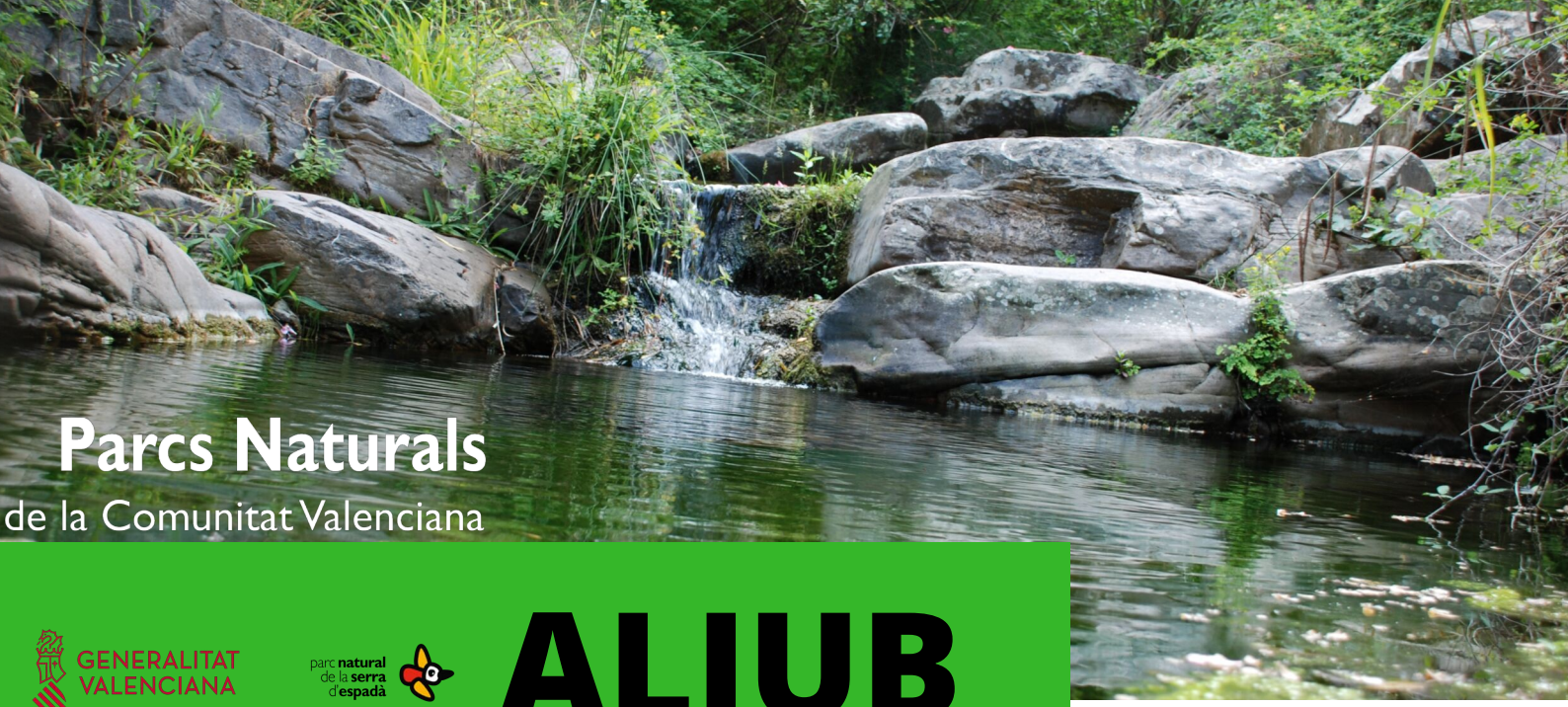

Parcs Naturals
de la Comunitat Valenciana

GENERALITAT VALENCIANA

parc natural de la serra d'espadà

ALJUB

Nº 24. ABR-JUN 19

INFO trimestral del Parc Natural de la Serra d'Espadà

01

EDITORIAL

01. El valor del suro

04

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

02. Minitrobada d´Aín

06

COMUNICACIÓ Y DIVULGACIÓ

03. Activitats i visites
04. Exposició de Castells
05. La Gestió Forestal i els incendis forestals
06. Reunió SERVEF

10

CONSERVACIÓ Y MANTENIMENT

07. Brigada de Biomassa
08. Suport, reposició i manteniment
09. Rates penades

13

RECOMENDACIONS

10. Sabies que...?

EL VALOR DEL SURO

UN VALOR DEL PASSAT QUE TORNA AL PRESENT PER A TINDRE UN FUTUR

Quan ens referim al suro, a moltes persones ens ve a la ment el suro decoratiu que es posa al Nadal, el tap quan destapem una botella, el quadre de suro on penjar els nostres dibuixos o fotos, etc., però realment el suro amaga un món oblidat.

Un món on antany tenia un gran valor etnològic i per tant econòmic. Amb ell s'elaboraven nombrosos objectes, a més dels ja esmentats, com, per exemple, els salvavides dels vaixells, utilitzats per la seua propietat de flotabilitat i impermeabilitat a l'aigua, les soles de suro per al calcer, o per elaborar-lo íntegrament amb aquest material, o per a recobrir la part interna dels cascs antics utilitzats en diferents activitats (cascs militars, cascs de safaris...) per la seua propietat de lleugeresa i amortització d'impactes, així com la fabricació dels abellers (“colmenes”) de tipus de "got" o, quan existia el comerç del gel, el qual era traslladat des de les muntanyes als diferents establiments que n’oferien en les ciutats, aquest es traslladava en caixes recobertes de suro, aprofitant la seua propietat d'aïllant tèrmic, etc. A causa del progrés de la indústria química (referida a la creació d'objectes mitjançant materials sintètics, els quals abarateixen els costos i els temps de producció) i el progressiu abandó de la població rural en favor de les ciutats per a cercar noves oportunitats, millor qualitat de vida, comoditat, etc., va provocar la seva pèrdua d’importància i en conseqüència, del seu valor.

Des de fa uns anys aquesta pérdua de valor ha estat disminuint, tornant a fer valdre els recursos naturals, entre els quals està el suro, tornant a veure’s cada vegada més aquells objectes utilitzats al passat de forma quotidiana i que actualment ens semblen novetats increïbles.

El suro és un material natural, reciclable, renovable i reutilitzable; amb nombroses propietats, les quals, l'ésser humà no ha pogut reunir en un sol material. Aquest fet atorga al suro un alt valor a tenir en compte en el present i en el futur.

"L'ésser humà podrà imitar però mai podrà aconseguir allò que la Natura ens dóna".

MINITROBADA D'AÍN

La tercera MiniTrobada del 2019

El 29 de maig es va convocar la tercera MiniTrobada d'enguany, al poble d'Aín. Com és habitual en aquestes reunions, es va iniciar amb una visita pel poble i els voltans, de la mà de Vicente, regidor de cultura, veí i enamorat de la serra, i arqueòleg de formació; l'eix conductor de la ruta es va centrar en la importància de l'aigua com a pilar de les activitats tradicionals del municipi, l'agricultura i la ramaderia; el recorregut va finalitzar al molí El farinet, amb la seua posada en funcionament, donant pas a la reunió.

A la darrera MiniTrobada, celebrada a Almedíjar, es va acordar facilitar la confecció dels grups de treball per al desenvolupament de les propostes temàtiques extretes en la Trobada d'Entitats (emmarcada en la XVI Trobada dels Pobles celebrada l'any passat a Tales); de les quatre temàtiques - Un voluntariat conjunt, la Despoblació, Creació de rutes turístiques i la Marca Parcs Naturals/Productes artesans- aquesta última va ser l'única que no va rebre cap adhesió; no obstant això, els representants del Centro para el Conocimiento del Paisaje, de Matet, van presentar la seua proposta per a treballar en aquest àmbit, incidint en les possibles sinèrgies amb la temàtica de les rutes turístiques.

L'altre tema que es va tractar, va ser la constitució de les àrees de treball, obertes a la participació, per a l'organització i confecció del programa de la Trobada d'enguany (convocada al municipi d'Almedíjar, per al 28 de setembre) -Trobada d'Entitats, Artesania, Activitats lúdico-festives, i Finançament i difusió.

Per a ambdues línies de treball, es va acordar l'enviament, via correu electrònic, de la convocatòria d'ambdues reunions, amb l'objectiu de treballar, i millorar, en aquest Territori que ens uneix, Espadà.

ACTIVITATS Y VISITES

Facilitar el gaudi in situ de les singulars formacions vegetals i acostar a la població els nombrosos valors històrics i culturals és un compromís adquirit des de la declaració de la Serra d'Espadà com Parc Natural, relacionat estretament amb una gestió transversal i de qualitat d'aquest espai.

L'oferta d'activitats per a donar a conèixer la Serra d'Espadà als visitants s'ha desenvolupat en els últims anys mitjançant el Programa d'Educació Ambiental i Interpretació del Patrimoni; aquest està dirigit a grups escolars de diferents nivells educatius, les activitats del qual tenen en tot moment caràcter participatiu i estan adaptades al nivell pedagògic i de coneixements dels diferents col·lectius escolars; són impartides per guies ambientals, amb una formació adequada per a aquesta tasca.

Entre aquestes activitats, les realitzades de manera autoguiada, amb notificacions prèvies al parc (empreses privades, associacions, fundacions...) i les persones usuàries que, normalment en cap de setmana o festiu, sol·liciten recomanacions de recorreguts per a conèixer l'espai, han sumat un total, en aquests tres mesos, de 1667 persones.

EXPOSICIÓ DE CASTELLS

Castells que impressionen

El dissabte 13 d'abril es va inaugurar en el Centre de Visitants del Parc Natural, a Eslida, l'exposició permanent de maquetes que reconstrueixen 19 castells dels segles VIII fins el XIII, què podem trobar a l'àmbit territorial del Parc Natural de la Serra d'Espadà.

Aquests castells parlen de l'economia, la cultura i la societat de l'època àrab, moment en el qual els pobles d'Espadà van tenir el seu màxim apogeu i esplendor.

Aquesta nova exposició ha tingut una molt bona acollida, tant a la inauguració fins l'actualitat, amb més d'un centenar i mig de visitants que han gaudit de les recreacions d'aquests castells i la seua història.

Les maquetes han sigut cedides al Parc Natural per l'autor, Joaquín Pérez Collado, natural de Pavias.

LA GESTIÓ FORESTAL ELS INCENDIS FORESTALES

Jornada de transferència científica en la gestió post-incendi als ecosistemes forestals

El darrer 4 de juny va tenir lloc la jornada 'La Gestió Forestal i els incendis forestals', organitzada, encara, per la Direcció General de MEDI Natural i Avaluació Ambiental, i el Centre per a la Investigació i Experimentació Forestal (CIEF), a la qual es va convocar, en la seu de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Desenvolupament Rural i Canvi Climàtic, a tots els organismes implicats en la gestió forestal, tant privats com públics, al qual vam estar presents el personal de parcs naturals.

El tema principal d'aquest seminari es va centrar en l'establiment de criteris tècnics que permeten una gestió adequada dels espais afectats per incendis forestals, amb el propòsit de minimitzar les afeccions derivades per problemes d'erosió de sòls, de plagues, de falta de regeneració de la coberta vegetal, de desplaçament d'espècies de fauna, així com també en l'afecció a l'ús públic d'aquestes zones.

Es va contar, entre les ponències, amb la presentació d'estudis duts a terme des de les institucions universitàries, centrades en les relacions ecològiques dels efectes del foc (com va ser el cas de la Universitat de Granada), els efectes en l'erosió dels sòls pels incendis forestals (Universitat de València), la presentació del CEAM (Centre d'Estudis Ambientals del Mediterrani), com a organisme de investigació de referència a l'àmbit valencià, i la ponència, a càrrec de l'enginyera de Forest del Centre de la Propietat Forestal de la Generalitat Catalana, que va presentar l'aplicació del model informatitzat (ORGEST) en la gestió mutifuncional de terrenys forestals a petita escala, i la seua possibilitat d'adaptar-ho al territori valencià.

Amb aquesta jornada, es va reforçar la línia de treball que tracta de promoure la transferència de coneixement científic i tecnològic, amb la finalitat de possibilitar la incorporació de tècniques innovadores en la conservació i gestió del mitjà natural.

REUNIÓ AMB EL CRN DE TRANSFORMACIÓ I INSTAL·LACIÓ DE FUSTA I SURO

En el mes d'abril, a proposta de l'oficina tècnica del Parc Natural de la Serra d'Espadà es va mantenir una reunió amb el Centre de Referència Nacional de Transformació i Instal·lació de Fusta i Suro de Paterna, (depenent del Servei Públic d'Ocupació Estatal, Ministeri d'Educació i Formació Professional i del Programa LABORA de la Generalitat Valenciana), i les cinc empreses que manufacturen el suro (per a tap de botelles de vi o altres líquids i triturat per a la seua posterior comercialització com a aglomerats amb nombroses aplicacions) en l'àmbit territorial parc, amb la finalitat de:

- Donar a conèixer l'activitat del CRN de Transformació i Instal·lació de Fusta i Suro
- Posar en contacte a les organitzacions públiques i privades vinculades al sector econòmic del suro
- Sondejar i establir vies de col·laboració amb les organitzacions vinculades al sector del suro
- Ajudar en la promoció social i econòmica de la Serra d'Espadà
- I potenciar les àrees de transformació del suro

Dels temes proposats, el que el més interès va suscitar va ser el de com millorar la comercialització i valoració del suro mitjançant el desenvolupament de noves aplicacions dels productes derivats del suro i en particular del refugo, amb pitjor eixida en el mercat del tap però amb enormes possibilitats en la producció d'aglomerats i altres derivats, fonamentalment l'utilitzat a l'artesania.

El CRN de Transformació i Instal·lació de Fusta i Suro pot oferir la possibilitat de formació per a nous nínxols de creació d'ocupació a partir dels productes del suro, així com emetre certificacions de professionalitat per a aquestes formacions.

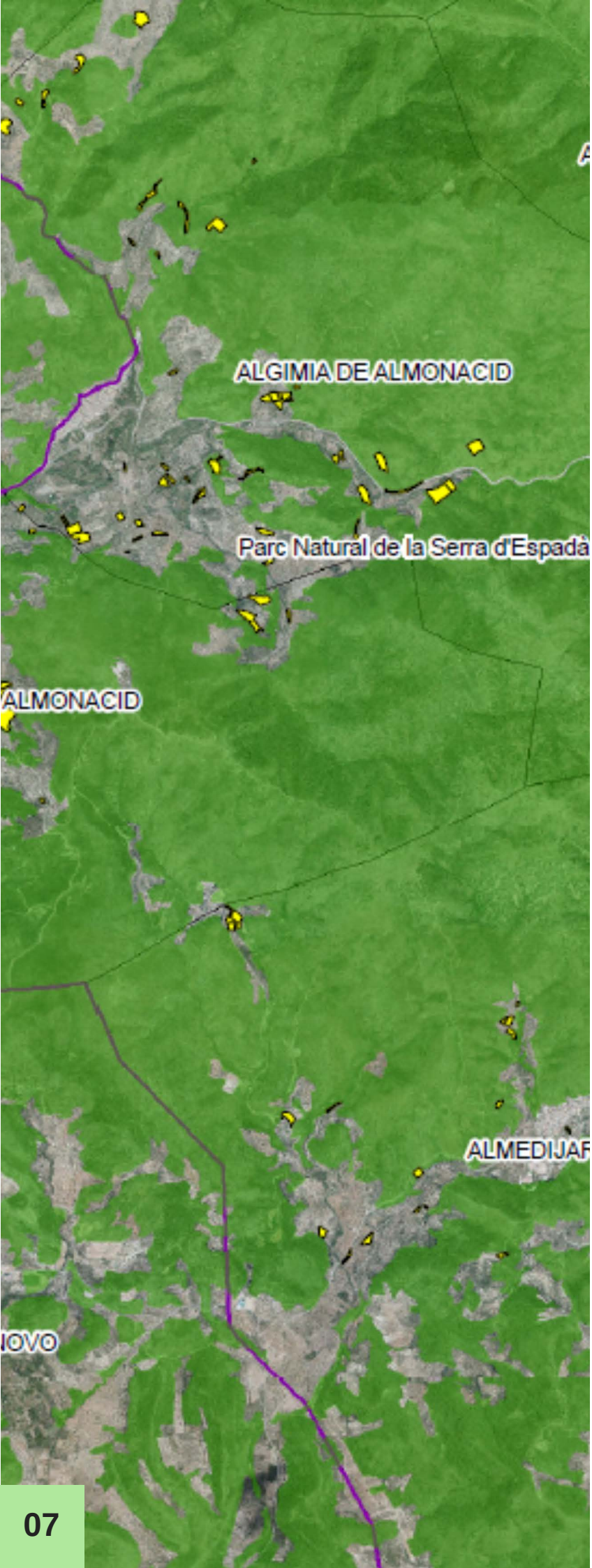

BRIGADA DE BIOMASSA

Èxit en l'experiència pilot

El projecte pilot de Gestió de Biomassa Residual per a la Prevenció d'Incendis Forestals va atorgar al Parc Natural de la Serra d'Espadà l'oportunitat de facilitar als agricultors una alternativa a la crema tradicional de les restes de poda.

Aquest projecte va tenir una gran acollida i, per tant, un gran èxit als mesos que va estar actiu, amb una participació en augment fins al mateix dia de finalització de les operacions de trituració.

Els agricultors van haver d'emplenar una sol·licitud per a l'actuació, en la qual donaven permís a la Brigada de Trituració per actuar a les seues parcel·les, amb l'únic requisit d'apilar les restes de poda en la zona més accessible de la parcel·la, per millorar el rendiment de la màquina de trituració.

La Brigada de Trituració va actuar en tres municipis del Parc Natural (Algimia de Almonacid, Vall de Almonacid, i Almedíjar) amb un total de 99 parcel·les (29 propietaris) en les quals predomina el cultiu d'espècies llenyoses de secà, principalment d'olivera, evitant així l'emissió a l'atmosfera de 20 tones de CO_2.

SUPORT, REPOSICIÓ I MANTENIMENT

Actuacions de conservació i manteniment

Durant el segon trimestre, les tres brigades associades a la conservació i manteniment del Parc Natural, han continuat exercint les feines encomanades, destacant l'adequació de les àrees recreatives en previsió d'afluència en els 19 municipis que formen part de l'espai protegit durant la festivitat de la pasqua i del període estival.

Destacar la col·laboració en el Projecte de recuperació de l'àguila de panxa blanca, amb els treballs d'alimentació suplementària, que duen desenvolupant des de l'últim semestre del 2017.

La revaloració dels ecosistemes propis dels espais naturals protegits és una de les tasques primordials de les brigades del Parc Natural; durant el mes d'abril van realitzar la reposició de marras en les tres plantacions de reboll (Quercus pyrenaica) que es va dur a terme a l'anualitat del 2018, amb la finalitat de potenciar els hàbitats propis de la Serra Espadà i generar nuclis de dispersió d'aquesta espècie, amb una distribució escassa en l'àmbit territorial del parc actualment.

LES RATES PENADES

Els nostres aliats nocturns

Les rates penades juguen un important paper en els ecosistemes. La seua supervivència en molts casos es troba amenaçada per diverses causes: pèrdua de refugis, alteració de l'hàbitat, ús de pesticides o molèsties en èpoques sensibles. Cal remarcar que són una manera molt eficaç per al control natural d'insectes que són plagues, tant agrícoles com forestals, o que causen molèsties a les persones. Les rates penades poden arribar a consumir en una sola nit el 80% del seu pes en insectes.

Per a les espècies forestals s'ha emostrat, en diferents estudis, que les caixes-refugi permeten el seu assentament en àrees forestals amb arbrat jove, on escassegen els abrics naturals que proporcionen els buits existents en arbres madurs o morts. Existeixen diverses varietats de models i materials per fabricar-les. El suro n'és un amb què, de moment, s'han realitzat pocs assajos i que ofereix molts avantatges (durabilitat, aïllament...). Per açò hem iniciat una experiència pilot amb la construcció i col·locació de caixes-refugi fetes amb aquest material, per tal de fer un seguiment d'ocupació per les rates penades, que, en el suposat de ser positiu, donarà lloc a la instal·lació en més zones amb arbrat jove de la Serra.

El muntatge i instal·lació es va realitzar juntament amb l'Associació Cultural Artea de Pavias, per a commemorar el Dia de la Biodiversitat. Es van col·locar 7 caixes-refugi de dos models diferents.

RECOMENDACIONS

SABIES QUE...?

Bones pràctiques medioambientls

La Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica ha reforçat la prevenció enfront de l'onada de calor per l'augment del risc d'incendis forestals, per la qual cosa s'aconsella extremar la precaució especialment a les zones amb major risc d'ignicions (camps de cereals amb recol·lectors, interfície agrícola-urbà-forestal, etc.), la qual cosa també ha estat comunicat als ajuntaments.
La vegetació forestal va perdent humitat amb el pas dels dies, per la qual cosa, en el supòsit d'iniciar-se un incendi, es poden donar comportaments d'alta intensitat.

Convé recordar la prohibició de l'ús del foc per a les tasques agrícoles i altres activitats de control de la vegetació en terrenys forestals i en la franja de 500 metres al voltant dels mateixos. Els treballs que comporten al risc d'incendis en terreny forestal o a menys de 500 metres d'aquest, caldrà prendre precaucions; activitats com engegar el motor lluny de la vegetació, anar amb compte amb les fugides de combustible, curtcircuits i espurnes, disposar de mataguspires en els tubs d'escapament, disposar de punts d'aigua pròxims i d'extintors.

Pel que fa a l'ús de focs d'artifici, està prohibit el llançament de coets, globus o artefactes que continguen foc, en terrenys forestals i al seu al voltant, en una franja de 500 metres, excepte a les festes locals degudament autoritzades, tenint en compte que el nivell de preemergència no siga 3.

Más info en:
http://www.112cv.gva.es/va/inicio

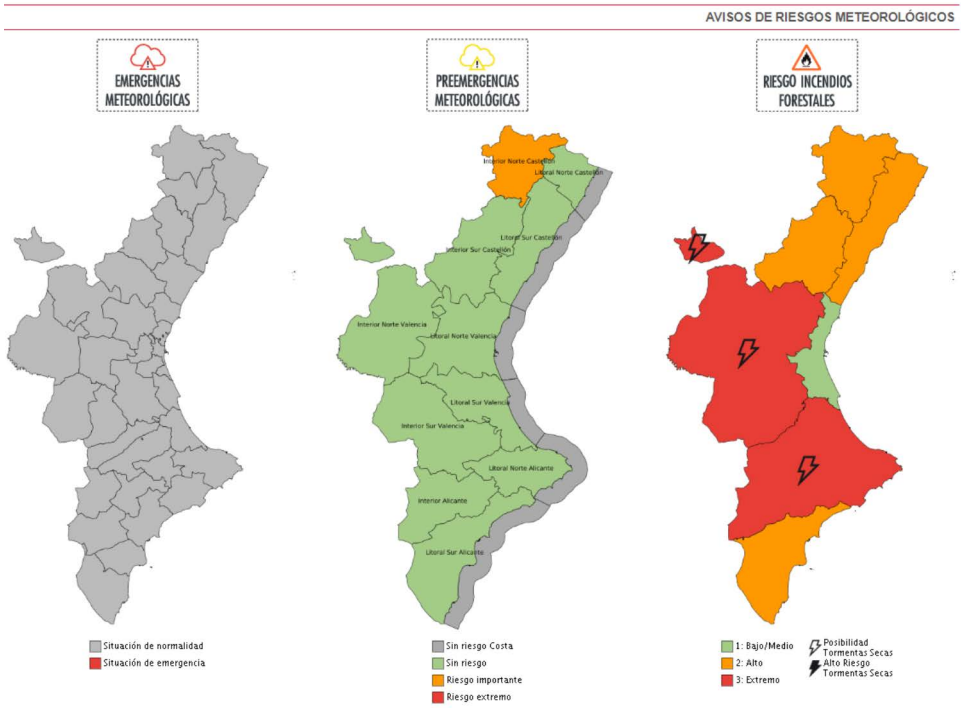

Redacción: *equipo del PN*

Parque Natural de la Sierra de Espadán
964715750, 679196294

Centro de Interpretación del PN
Avda. Francisco Mondragón, 2. ESLIDA

parque_espadan@gva.es
parquesnaturales.gva.es/web/pn-serra-d-espada